

живот“ разговорът с Лилиев се изразжда в писмен изпит по теория на литературата. Неопитен асистент изпитва добре подготвен, старателен литератор, който знае формулировките от Аристотел насам, знае много цитати и образцово владее обитата, лаконична форма на изразяване. А въпросите се сипят все по-банални и шаблонни, все по-общи и неопределени: „Какви трябва да бъдат езикът и формата на художественото произведение?“, „Как трябва да бъде изобразяван животът?“, „Каква трябва да бъде връзката между изкуството и живота?“ и т. н. Често въпросите по теория на литературата се преплитат с въпроси от нова и съвременна българска литература: „Какви литературни цели и задачи си поставя съвременната литературна критика?“, „Как са отразени социалните настроения в българската поезия?“. . . Изведнъж изпитвачът се сеца да провери и народностните чувства на изпитвания: „Духовит ли е българинът и в какво се изразява тази духовитост?“, „Какво е мнението ви за българката и за българската майка?“

Безспорно, дори на така зададените въпроси тук-та-

ме Лилиев казва и по нещо от себе си, като например каква трябва да бъде играта на актьора и работата на режисьора, как трябва да се превежда, каква е отговорността на театралните ръководители пред подрастващите актьорски поколения, но това са много редки, щастливи случаи.

Прави впечатление, че театралната дейност на Николай Лилиев е сравнително по-цялостно очертана. Това се дължи на непосредствените впечатления, които авторът е добил от атмосферата в театъра, от разнообразните разговори между артисти и театрални дейци, на които е присъствувал в кабинета на драматурга. В главата „Заслужил театрален деятел“ е похвална инициативата на Петко Тихолов да разпитва Лилиев за впечатленията му от дейността на Пенчо Славейков и П. К. Яворов в театъра, чрез което е успял да изтръгне от него интересни подробности особено за Яворов като драматург, за отношението му към Вазовите пиеси и към неговото собствено драматическо творчество. За съжаление още в следващата глава „Случайни срещи“ авторът отново издребнява и се впуска в докладване на случайно изтървани реп-

лики между артистите или съвсем незначителни епизоди из делничното ежедневие на театъра, които често звучат направо като клюки. Какво отношение към театралната дейност на Лилиев има съвсем случайно изказаното мнение на Генчо Димитров за Петя Герганова? Кой би се интересувал по какъв начин Зорка Йорданова съобщила, че дворецът в Ситняково изгорял? С подобни дребнули авторът е опомпал книгата си и сякаш не е усетил, че омаляважава и делото на самия драматург.

Накрая Тихолов описва последните дни на Николай Лилиев и читателят отново се убеждава, че той не само цени този поет, но и искрено го обича. Как не е могло това чувство да го възпре, да му попречи да издаде книгата си в тоя вид? Тя не обогатява представата на читателите за поета и драматурга Лилиев. Най-важните въпроси, свързани с неговия вътрешен свят, е преживяванията му, с отношението му към изкуството и по-специално към поезията, остават в пълна тайна

Тъжно е, че у нас все още излизат недообработени и безполезни книги!

ЕЛКА КОНСТАНТИНОВА

НЕ Е ЛИ РАНО?

Напоследък нашата млада поезия привлича вниманието не само на рецензентите и критиците, а и на изследователите и учениците. Появиха се работи върху римата на младите, изследват се общите закономерности в тяхното творчество. Пише се повече и за младите белетристи.

Всичко това би било много хубаво, ако не се проявя-

ваха известни увлечения. Върху частичен материал от младата поезия, който би бил достатъчен за една вестникарска статия, някои наши автори се опитват да изграждат километрични научни трудове. Пример на подобно явно увлечение е статията „Николай Островски в идейно-творческото развитие на Дамян Дамянов (Към въпроса за традициите

на Н. Островски в България)“, написана от Йордан Цонев и публикувана в кн. 2 от 1962 г. на сн. „Език и литература“. На десет големи страници от списанието авторът „изследва“ посочената тема.

Може би някои ще запитат: как е възможно това? С какво са запълнени тези цели 10 страници?

Най-напред авторът ни

запознава накратко с общите особености в поезията на Дамян П. Дамянов. След това той установява, че „между Николай Островски и нашия начеващ поет Дамян Дамянов се създават много здрави и всеострани връзки, които се изразяват както в идейно-морално влияние, така и в творческо въздействие“ (стр. 41 от пос. кн.). По-нататък той смята, че няма да бъде прецизирано, ако се сравни „мощното и ползотворно въздействие на Николай Островски върху Дамян Дамянов с въздействието, което са оказали Тургенев и Короленко върху Пенчо Славейков“ (стр. 42). Една страница коментариите имат за цел да докажат това. Като се очертае моментът, в който се явява Дамян Дамянов в литературата („момент, когато у нас са активизирани народните маси и когато „милионите възкръсват“, когато колективът разтвва невиджаните си сили“ — (стр. 42), като се разкажат някои факти от ученичеството му и пр. — ето още две страници са готови. Останалите са запълнени с преразказване на една непечатана поема и две печатани стихотворения.

Но няма може да се направи научен принос, без да се приведат нови и неизвестни факти? Авторът разбира, че не може и затова в статията си използва „широко лични разговори с Дамян Дамянов, писмен отговор на зададените въпроси, както и представени от него някои непечатани произведения“ (стр. 43). Върху основата на тия материали (особено на анкетата под заглавие „Островски и аз“) той установява, когато за първи път до младия поет достига името на Николай Островски, как тогава младежът е преживял „увлечение по дейка от чужда идейна сре-

да“, кога става втората „срещна“ на Дамян Дамянов със съветския писател, какви мисли възбуждат нашия поет „в началния период след пристигането в София“ и как от еднадушна мансарда на стачка той пише писмо-изповед до „другаря Островски“.

Следващите страници са посветени на темата „Николай Островски“ в поезията на Дамян Дамянов“ (стр. 46—50). Преразказва се подробно една поема („Пътчетката“), цитирана по ръкопис, представен на изследвача от поета. Привежда се научна библиографска справка за трите редакции на стихотворението „На Островски“. Взема се и се разглежда втората от редакциите му, защото Йордан Цонев намира, че в сборката „Ако нямаше огън“ това стихотворение „е загубило част от своята прелесть (!), защото е съкратена една строфа“ и пр. (стр. 47). По нататък се преразказва с последни подробности стихотворението „Как се каляхае стоманата“, печатано във в. „Учителско дело“ през 1957 г. и невключено в досегашните две сборки на Дамян Дамянов, вероятно поради „скромността на автора“, както предполага изследвачът (стр. 48). Той не забелязва, че то е твърде слабо написано и му дава висока оценка.

„Както виждаме — пише Й. Цонев, — дружбата между нашия поет Дамян Дамянов и Николай Островски има цяла своя история“ (стр. 49). В заключение той проследява и „проблемноматематическото и естетическото „влияние, което помага на Дамян П. Дамянов „да влезе в редиците на обичаните ни поети“ (стр. 50).

И тъй, влиянието на Николай Островски върху идейно-творческото развитие на Дамян П. Дамянов е изследвано, а с това е на-

правен и сериозен принос към разработване на въпроса за традициите на Н. Островски в България. Възможно е някоя университетска катедра или редакцията на списанието за славянска филология (орган на филолозите-слависти при Съюза на научните работници в България) да отчете дейност по осъществяване на проблематиката и тематиката на подготвяния V международен конгрес на славистите, който ще се състои догодина в София. Остава открит обаче един единствен въпрос:

— Не ли рано? Не се ли избързва с подобни „изследвания“?

Дори да изоставим засега възраженията по тяхната научна и литературна стойност, не можем да не обърнем внимание на практическата и на педагогическата страна на въпроса. Кого подпомагат подобни статии? За кого са предназначени? Не се ли наврежда с тях на естественото развитие на нашите млади поети?

Лошо е, когато младите се оставят без всякакви грижи. Но прекаленото усърдие на някои, прибрзаното възвеличаване и упоителният таман на некомпетентните похвали могат да навредят също толкова, колкото и безразличното и замълчаването. В определени случаи ефектът може да бъде обратен: у ония, които са замълчавани, може да се породи активно желание да се наложат, а у другите, които биват само възхвалявани, да се получи изостанове.

Да се надяваме, че Дамян Дамянов, който е един от първенците на нашата талантлива смяна от млади поети, ще се отнесе с трезво разбиране към малко прибрзаната шумотевица около стиховете му, създадена, естествено, не по негова вина...

Л. Г.